

У К Р А Ї Н А

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ»**

вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, Київська обл., 09107, тел. 0(4563) 5-12-40,
тел./факс 5-04-24 E-mail: Kyiv_academy@ukr.net, Web: <https://www.kristti.com.ua/>
Код ЄДРПОУ 02139618

СХВАЛЕНО

Протокол вченої ради
КНЗ КОР «КОПОПК»
від 23.04.2024 № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КНЗ КОР «КОПОПК»
від 24.04.2024 № 70

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації директорів, консультантів центрів
професійного розвитку педагогічних працівників

Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти. Актуальність її розроблення та впровадження зумовлена швидкими змінами в соціально-економічному, політичному житті країни, викликами глобалізації, цифровізації, поступовим переходом до децентралізації суспільства. Директори та консультанти центрів професійного розвитку педагогічних працівників закладу освіти мають бути готовими до здійснення методичного супроводу педагогічних працівників на засадах сучасної теорії менеджменту, організації освітнього процесу за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти.

Програму розроблено на основі «Типової програми підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 р. №905) та відповідно до професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» (наказ Міністерства розвитку економіки України від 17 вересня 2021 р. №568-21). В освітній програмі враховані основні положення законів України «Про освіту» (від 05 вересня 2017 р. №2145-VIII), «Про повну загальну середню освіту» (від 16 січня 2020 р. №463-IX), «Про дошкільну освіту» (від 11 липня 2001 р. №2628-III); постанов Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 р. №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність закладів освіти, з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування освіти в Україні,

новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі менеджменту освіти та професійного розвитку педагогів, керівних кадрів і навчально-допоміжного персоналу. Основними принципами, на основі яких розроблено програму, є системний, діяльнісний, особистісний, компетентнісний, андрагогічний та культурологічний підходи, принципи технологічності й варіативності.

Мета Програми: забезпечення неперервного професійного розвитку директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників, формування компетентностей, необхідних для сприяння професійного розвитку педагогічних працівників, відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток ціннісного ставлення директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників до управлінської діяльності в умовах соціальних та освітніх змін;
- поглибити й розширити знання директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників із теорії і практики сучасного освітнього менеджменту, навчання, що забезпечує якісні зміни в організації освітньої діяльності та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- удосконалити вміння директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників щодо ефективного управління закладом загальної середньої освіти, відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників;
- підготувати директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників до консультування керівників закладів освіти, педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти щодо питань, пов'язаних з їх функціонуванням;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників, їхню мотивацію до професійного самовдосконалення.

Перелік компетентностей

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей за професійним стандартом «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» в межах професійної діяльності або галузі знань.

Формування та розвиток загальних компетентностей: ЗК.01 громадянська, ЗК.02 соціальна, ЗК.03 культурна, ЗК.04 когнітивна та ЗК.05 підприємницька.

Формування та розвиток професійних компетентностей керівника ЗЗСО на виконання трудових функцій: А1 нормативно-правова, А2 стратегічного управління закладом освіти, А3 стратегічного управління персоналом, Б1 забезпечення якості освіти та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості, Б2 забезпечення якості освіти на засадах функціонування зовнішньої системи забезпечення якості, В1 лідерська, В2 емоційно-етична, В3 педагогічного, соціального та мережевого партнерства, Г1 здоров'язбережувальна, Г2 інклюзивна, Г3 проєктувальна, Д1 інноваційна, Д2 здатність до навчання впродовж життя, Д3 інформаційно-цифрова.

Очікувані результати навчання, відображені в загальних характеристиках програми й конкретизовані в кожному модулі, відповідають Професійному стандарту керівника (директора) закладу загальної середньої освіти.

Освітня програма складається з 4 модулів. Кожен модуль передбачає теоретичну та практичну складові. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних лекцій/відеолекцій, вебінарів, відеоконференцій тощо. Практична складова – у формі навчальних тренінгів, практикумів, майстер-класів, семінарів тощо. Після завершення навчання передбачено контрольні завдання (тестування, проєктна робота, творча робота, авторське завдання тощо).

Матеріально-технічне забезпечення: комп'ютерна техніка, офісне ПЗ, навушники, мікрофон, колонки, гаджети (планшет, смартфон), обладнання STEM, постійний доступ до глобальної мережі «Інтернет», наявність облікового запису Google (особистого чи корпоративного).

1.	Розробник освітньої програми	Вихрестенко Жанна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук					
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації директорів, консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників					
3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей					
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Директори, консультанти центрів професійного розвитку педагогічних працівників					
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність директора, консультанта центру професійного розвитку педагогічних працівників					
6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
				Кількість годин			
				лекційні	семінарські	практичні	усього
		1.	Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття	4		2	6
		1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2			2
		1.2.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій	2			2
		1.3.	Національна ідентичність в історичному вимірі			2	2
		2.	Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище ЦПР: територія безпеки та розвитку	2		18	20
2.1. Інваріантна складова модуля		2		12	14		

		2.1.1.	Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя	2			2
		2.1.2.	Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу			2	2
		2.1.3.	Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності			2	2
		2.1.4.	Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти			2	2
		2.1.5.	Психологічна підтримка учасників освітнього процесу			6	6
		2.2. Варіативна складова модуля				6	6
		2.2.1	Інклюзивна освіта: теорія і практика			6	6
		2.2.2	Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат			6	6
		2.2.3	Формування команди для розвитку культури демократії в школі			6	6
		2.2.4	Дії учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру			6	6
		3.	Модуль 3. Фаховий. Організація процесу управління центром професійного розвитку педагогічних працівників	4		34	38
		3.1. Інваріантна складова модуля		4		16	20
		3.1.1.	Створення та забезпечення діяльності центрів професійного розвитку в умовах реформування освіти	2			2
		3.1.2.	Планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічних працівників: роль ЦПР ПП			2	2
		3.1.3.	Надання консультативної допомоги відповідно до освітніх запитів педагогів			4	4
		3.1.4.	Основні напрями реформи в дошкільній освіті. Методичний супровід працівників закладів дошкільної освіти	2		2	4

		3.1.5.	Консультування керівників і педагогічних працівників закладів освіти щодо організації та забезпечення інклюзивної освіти			2	2
		3.1.6.	Особливості надання психологічної підтримки педагогічним працівникам у процесі їхнього професійного розвитку			2	2
		3.1.7.	Нові функції та професійні ролі працівників ЦПР ПП			2	2
		3.1.8.	Організація партнерської взаємодії працівників ЦПР ПП та інших установ та організацій			2	2
		3.2. Варіативна складова модуля				18	18
		3.2.1.	Управлінські та методичні аспекти організації дистанційного навчання			6	6
		3.2.2.	Розвиток здатності працівника центру професійного розвитку педагогічних працівників до навчання впродовж життя			6	6
		3.2.3.	Фандрейзинг: пошук ресурсів для організації освітніх проєктів			6	6
		3.2.4.	Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників			6	6
		4.	Модуль 4. Діагностико-аналітичний			8	8
		4.1.	Установче заняття. Вхідне діагностування			2	2
		4.2.	Конференція з обміну досвідом			2	2
		4.3.	Захист випускної роботи			2	2
		4.4.	Вихідне діагностування			2	2
			Разом:	10		62	72
7.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	72 год / 2,4 ЄКТС					
8.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована					

9.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації
10.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватися муться	Загальні компетентності: ЗК. 01, ЗК. 02, ЗК. 03, ЗК. 04, ЗК. 05 Професійні компетентності: A1 Нормативно-правова компетентність (A1. 1, A1. 2, A1. 3); A2 Компетентність стратегічного управління закладом освіти (A2. 1, A2. 2, A2. 3, A2. 4, A2. 5, A2. 6, A2. 7); A3 Компетентність стратегічного управління персоналом (A3. 1, A3. 2, A3. 3, A3. 4, A3. 5); B1 Компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти (B1. 1, B1. 2, B1. 3, B1. 4); B2 Компетентність організації діяльності закладу освіти на засадах зовнішньої системи забезпечення якості освіти (B2. 1, B2. 2, B2. 3); B1 Лідерська компетентність (B1. 1, B1. 2, B1. 3, B1. 4); B2 Емоційно-етична компетентність (B2. 1, B2. 2, B2. 3); B3 Компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства (B3. 1, B3. 2, B3. 3, B3. 4); Г1 Здоров'язбережувальна компетентність (Г1. 1, Г1. 2, Г1. 3, Г1. 4, Г1. 5, Г1. 6); Г2 Інклюзивна компетентність (Г2. 1, Г2. 2); Г3 Проєктувальна компетентність (Г3. 1); Д1 Інноваційна компетентність (Д1. 1); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2. 1, Д2. 2); Д3 Інформаційно-цифрова компетентність (Д3. 1, Д3. 2, Д3. 3)
11.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
12.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Пащенко Д.І. Перерва В.С. Бачинська Є.М. Довгань А.І. Часнікова О.В. Аносова А. В. Шевченко А.М. Галашевська С.В. Вихрестенко Ж.В. Пащенко Д.І. Слободяник Г. І. Луценко Т. М. Дерій О. В. Качуровський В.С. Борбіт А.В. Майборода З.Я.
13.	Строки виконання програми	Календарний рік
14.	Місце виконання	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, 09107)

	освітньої програми	
15.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується залежно від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	20-30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/ програма:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги й обмеження в розумінні ролі освіти щодо формування людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного/повоєнного часу».

1.2. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

Гуманістичні підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

1.3. Національна ідентичність в історичному вимірі: між конфронтацією та співробітництвом

Поняття національної та громадянської ідентичності. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», його статті щодо основних напрямків освітньої діяльності. Різновиди освітніх заходів, запропоновані Законом України для реалізації основних напрямків виховання національної та громадянської ідентичностей. Історична генеза української національної ідентичності: між конфронтацією та співробітництвом. Проблематика й методика національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання. Регіональність у становленні української національної та громадянської ідентичності. Роль позашкільних заходів та позакласної роботи у формування національної та

громадянської ідентичності. Пошукова та творча діяльність учнів у формуванні національної та патріотичної діяльності.

Очікувані результати за соціально-гуманітарним модулем 1 охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості в справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї Батьківщини.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення у психології чи фізіології для підвищення результативності своєї роботи;
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання і навчання у закладах освіти з урахуванням особливостей дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- чітко й переконливо висловлювати свої думки про історичні аспекти національної ідентичності та ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх верств суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій в освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне вдосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів до вивчення іноземних мов;

- усвідомлення своєї національної ідентичності, відкритість до самокритики, незалежність від націоналістичних уявлень.

Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище ЦПР: територія безпеки та розвитку

2.1. Інваріантна складова модуля

2.1.1. Побудова індивідуальної програми професійного розвитку педагога

Нормативно-правове забезпечення безперервного професійного розвитку педагогічних працівників. Основні нормативно-правові акти у сфері освіти, особливості застосування їх в управлінні закладом освіти. Нормативно-правові акти в умовах нових викликів: пандемія, воєнний стан тощо. Методи, інструменти аналізу й синтезу інформації в галузі освіти. Нормативні акти органів місцевого врядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування із закладом освіти: особливості підпорядкування. Формування індивідуального плану професійного розвитку.

2.1.2. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу

Забезпечення безпеки з закладі освіти відповідно до вимог законодавства. Захист здоров'я учасників освітнього процесу. Безпека на території закладу освіти: контроль доступу та відеоспостереження, безпечний шлях до закладу освіти, проведення профілактичних занять з правил дорожнього руху. Техніка безпеки в кабінетах та лабораторіях, правила безпечного проведення дослідів. Екологічна безпека та гігієна, упровадження екологічно безпечних технологій в освітній процес. Включення тем безпеки життєдіяльності в освітні програми. Проведення занять та тренінгів.

2.1.3. Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності

Поняття «критерії оцінювання» та «індикатори якості педагогічної діяльності», їх взаємозв'язок і значення в педагогічній практиці. Розгляд основних видів критеріїв якості педагогічної діяльності відповідно до вимог «Абетки для директора». Пояснення та приклади індикаторів, що відображають кожен із цих критеріїв. Практика оцінювання та самооцінювання педагогічної діяльності. Застосування критеріїв та індикаторів педагогічної діяльності в підготовці до проходження сертифікації та атестації.

2.1.4. Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти

Поняття фізична безпека, безпечне освітнє середовище. Екосистемний підхід. Формула «Дитина у безпеці». Рівні відповідальності в забезпеченні фізичної безпеки в освітньому середовищі. Ролі в надзвичайній ситуації. Симуляційна гра «Безпечна дорога до школи». Поняття інформаційної безпеки. Цифрова безпека. Інформаційна культура та інформаційна гігієна. Джерела інформації. Види медіа, їх вплив на споживача інформації. Вправа «Новина з телефону». Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти й механізми формування, розподіл відповідальності та ролей. Техніки психологічної підтримки та психоемоційної саморегуляції. Ізраїльська модель стресостійкості BASIC PH.

2.1.5. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних закладах освіти. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти. Підходи до реагування на наслідки в надзвичайних ситуаціях. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC

РН). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність учнів. Способи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самодопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життестійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за інваріантною складовою професійного модуля 2.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в умовах реформування освіти;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку дитини в умовах нової парадигми освіти;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- емоційного інтелекту, його складових;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- наслідків впливу стресових емоцій на стосунки з оточенням та здоров'я педагога;
- можливостей діагностування та попередження конфліктів у педагогічній взаємодії;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності;
- сутності та значення фізичної, інформаційної та психологічної безпеки;
- особливостей створення безпечного освітнього середовища з урахуванням екосистемного підходу;
- рівнів відповідальності в реалізації фізичної безпеки в закладі освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність, застосовувати різні критерії та індикатори якості освіти;
- відновлювати психічну рівновагу та перебувати в ресурсі;
- застосовувати психологічні методи й техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- вибудовувати діалогове навчання з усіма учасниками освітнього процесу як рівноправними партнерами;
- забезпечувати безпечне освітнє середовище;
- орієнтуватися в інформаційному середовищі, розрізняти інформацію;
- надавати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу за допомогою технік та прийомів, здійснювати психоемоційну саморегуляцію.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для підвищення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність, готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у свою роботу на основі результатів оцінювання;
- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість, адаптивність;
- педагогіка партнерства.

2.2. Варіативна складова модуля

2.2.1. Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи, практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, створення безбар'єрного фізичного й соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їх повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, упровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль, функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання й розвитку кожного учня, незалежно від їх особливостей. Методи, стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, виявлення та вирішення можливих труднощів. Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Адаптаційні стратегії, індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його потреб, можливостей, особливостей. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик, спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання й розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб, інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти, специфічних особливостей, пов'язаних із конкретними освітніми труднощами. Співпраця між педагогами, психологами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу. Створення індивідуалізованих підходів до навчання й підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання. Інноваційні підходи у сфері освіти, спрямовані на максимальне врахування потреб та індивідуальних особливостей кожного учня.

2.2.2. Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат

Тема 1. Освітні виклики в воєнний період: аналіз та стратегії відновлення

Освітні втрати: український контекст. Освітні втрати й навчальні розриви: сутність і взаємозв'язок. Формати вимірювання освітніх втрат та навчальних розривів. Наслідки навчальних втрат для суспільства.

Тема 2. Психологічні втрати в період воєнного стану: стратегії та ресурси відновлення

Психологічні втрати. Ментальне здоров'я, його складові. Ментальне здоров'я педагогічних працівників, учнів та учениць. Вплив стресу та травм на навчання й розвиток учнів. Стратегії, інструменти для підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі. Вправи на стабілізацію психоемоційного стану педагогічних працівників та учнів, на запуск когнітивних процесів у навчанні.

Тема 3. Навчальна мотивація учнів в сучасних умовах

Мотивація, мотив, мотивування. Самогенеруюча мотивація. Сучасні підходи до мотивації учнів у навчанні. Задоволеність від навчання: зовнішні та внутрішні ресурси. Мотиватори «нового покоління». Мотивація без примусу. Розвиток мотивації учнів у різні вікові періоди. Методики та стратегії, спрямовані на розвиток навчальної мотивації.

2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в школі

Тема 1. Демократичне врядування

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури школи. Шкільні правила на основі цінностей демократії.

Тема 2. Командна взаємодія

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство в командах. Фасилітація як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді.

Тема 3. Життєздатність команди

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства, Можливості мотивації до участі в команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність шкільних команд. Мотивація учасників команди.

2.2.4. Дії учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру

Тема 1. Надзвичайні ситуації та їх наслідки

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки НС. Рівні надзвичайних ситуацій. Наслідки надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру. Режим надзвичайної ситуації. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації, постійне інформування про зміни ситуації.

Тема 2. Послідовність дій у надзвичайних ситуаціях природного характеру

Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж). Правила поведінки, дії працівників у НС природного характеру. Правила евакуації для працівників закладу освіти. Порядок евакуації.

Тема 3. Алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру

Захист населення від небезпечних факторів. Колективні засоби захисту населення. Дії в разі вчинення терористичного акту (вибуху). Дії при виявленні вибухових пристроїв або підозрілих предметів. Дії у випадку обвалів будівель, споруд. Дії у випадку перебування під завалом.

Очікувані результати за варіативною складовою професійного модуля 2.2. охоплюють:

Знання й розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій;
- особливостей і причин освітніх та психологічних втрат у сучасному освітньому середовищі;

- наслідків освітніх та психологічних втрат (низький рівень успішності, втрата навчальної мотивації, погіршення ментального здоров'я);
- принципів демократії у школі;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерство в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- мінімізації ризиків у роботі команди;
- видів надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру;
- визначення основних етапів та принципів організації заходів захисту в надзвичайних ситуаціях;
- розпізнавання потенційних загроз та ризиків, що виникають у надзвичайних ситуаціях.

Уміння:

- виявляти й адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів та учениць;
- застосовувати засоби та методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, урахування їхніх індивідуальних особливостей та потреб;
- використовувати дієві підходи до компенсації освітніх втрат;
- володіти навичками ефективної підтримки учнів, сприяти їхньому здоровому психологічному розвитку;
- визначати й використовувати сучасні методи та форми мотивації учнів до навчання;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- добирати, практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- визначати способи мотивації до участі в команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- планувати свій професійний розвиток, враховувати вимоги НУШ і потреби власної педагогічної практики;
- брати участь у створенні безпечної освітньої екосистеми закладу освіти;
- планувати та виконувати евакуаційні заходи в надзвичайних ситуаціях;
- працювати в команді, координувати дії групи та, за необхідності, брати на себе лідерську роль для досягнення спільної мети;
- швидко та об'єктивно оцінювати ситуацію, приймати належні рішення щодо дій в різних обставинах.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту, доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розвиток відповідальності та дбайливого ставлення до безпеки учасників освітнього процесу, їхнього оточення;
- необхідність розроблення та реалізації спеціальних програм та стратегій для подолання освітніх і психологічних втрат;
- розвиває власні навички у сфері безпеки та готовності до дій у надзвичайних ситуаціях;
- оцінює переваги культури демократії у школі;
- демонструє ціннісне ставлення до членів команди;
- мотивує членів команди;
- усвідомлює відповідальність за власний професійний розвиток;
- виявляє готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності.

Модуль 3. Фаховий. Організація процесу управління центром професійного розвитку педагогічних працівників

3.1. Інваріантна складова модуля

3.1.1. Створення та забезпечення діяльності центрів професійного розвитку в умовах реформування освіти

Ознайомлення з метою і завданнями Центру, алгоритмом їх створення. Огляд основних термінів: траєкторія професійного розвитку педагогічного працівника, професійна спільнота педагогічних працівників. Принципи діяльності Центру. Управління та кадрове забезпечення. Методичні рекомендації щодо діяльності Центру.

3.1.2. Планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку: роль ЦПР ПП

Професійний стандарт педагогічних працівників. Створення та вдосконалення професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Трудові функції, які охоплюють усі сфери діяльності вчителя. Важливість і необхідність застосування професійного стандарту вчителя в підвищенні кваліфікації, само- та оцінюванні діяльності педагогічних працівників.

3.1.3. Надання консультативної допомоги відповідно до освітніх запитів педагогів

Професійний стандарт професії «Керівник ЗЗСО». Особливості консультування керівників закладів освіти щодо організації та здійснення атестації, сертифікації, стажування, наставництва і супервізії педагогічних працівників. Два виміри професійної діяльності керівника в державному стандарті професії «Керівник ЗЗСО»: керівник – лідер і керівник – менеджер. Загальні компетентності та трудові функції керівників ЗЗСО.

3.1.4. Основні напрями реформи в дошкільній освіті. Методичний супровід працівників закладів дошкільної освіти

Основні напрями реформування й модернізації дошкільної освіти в Україні. Основні положення Концепції розвитку дошкільної освіти, Європейська рамка якості дошкільної освіти; особливості оновлення Базового компоненту дошкільної освіти. Особливості оцінювання якості дошкільної освіти за методикою ECERS-3. Роль експертів у дослідженні якості дошкільної освіти в Україні. Консультування працівниками Центрів педагогічних працівників ЗДО щодо проєктування предметно-просторового розвивального середовища в ЗДО; забезпечення якості надання освітніх послуг у ЗДО; організації інклюзивної освіти в ЗДО; професійного розвитку керівників, педагогів ЗДО та інших питань у галузі дошкільної освіти.

3.1.5. Консультування керівників і педагогічних працівників закладів освіти щодо організації та забезпечення інклюзивної освіти

Сутність, завдання, принципи інклюзивної освіти та їх реалізація у вітчизняному законодавстві. Складові інклюзивного навчання (інклюзивна культура, інклюзивна політика, інклюзивна практика). Критерії доступності й застосування універсального дизайну в освіті. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі. Ефективна взаємодія фахівців команди супроводу, батьків дітей з ООП та інших учасників освітнього процесу.

3.1.6. Особливості надання психологічної підтримки педагогічним працівникам у процесі їхнього професійного розвитку

Нормативно-правові основи та організаційно-педагогічні умови діяльності психолога ЦПР ПП. Стратегічні завдання діяльності психолога. Система надання психологічних послуг учасникам освітнього процесу в умовах децентралізації. Психолого-педагогічне моделювання діяльності психолога Центру.

3.1.7. Нові функції та професійні ролі працівників ЦПР ПП

Специфіка діяльності консультанта Центру професійного розвитку педагогічних працівників. Техніки активного слухання. Конструювання ефективного діалогу. Професійні

ролі працівників центру (консультант, координатор, модератор, експерт, супервізор та ін.).
Стилі спілкування. Моделювання бесіди консультанта Центру з педагогічними працівниками.

3.1.8. Організація партнерської взаємодії працівників ЦПР ПП

Поняття взаємодія, співпраця, партнерство. Взаємодія із засновниками, органами управління освітою. Співпраця на засадах партнерства із керівниками й педагогічними працівниками закладів освіти. Взаємодія з ОППО, іншими суб'єктами підвищення кваліфікації, ІРЦ, обласними центрами практичної психології та соціальної роботи, регіональними представниками Державної служби якості освіти.

Очікувані результати за інваріантною складовою фахового модуля 3.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- вимог до організації освітнього процесу на засадах відкритості й толерантності, особливості конструктивної взаємодії;
- національних традицій, суспільних звичаїв українського народу, культурних аспектів та засад міжкультурного спілкування;
- основних завдань центру професійного розвитку педагогічних працівників;
- вимог до звіту керівника закладу освіти; оприлюднення публічної інформації, зокрема щодо фінансово-господарської діяльності закладу освіти, відповідно до вимог законів України «Про освіту», «Про доступ до публічної інформації», «Про відкритість використання публічних коштів» тощо;
- формування відкритих і загальнодоступних інформаційних ресурсів та вимог до розміщення інформації щодо діяльності закладу освіти на його вебсайті або сайті засновника;
- термінів і форм інформування учасників освітнього процесу, представників освітнього процесу, представників громади, первинних профспілкових організацій, працівників державної служби якості;
- прав суб'єктів громадського нагляду (контролю);
- основних форм, засобів, стратегій спілкування та технік спілкування з дорослими особами.

Уміння:

- організувати освітній процес у закладі освіти на засадах відкритості та толерантності, застосування навичок конструктивної участі у взаємодії всіх учасників освітнього процесу на всіх рівнях, базуючись на національних традиціях, суспільних звичаях українського народу і принципах міжкультурного спілкування;
- усвідомлювати основні напрями освітньої реформи в контексті діяльності Центру;
- визначати і враховувати запити й очікування педагогічних працівників Центру під час підвищення їхньої кваліфікації;
- доступно пояснювати особливості психологічної підтримки та консультування директорів закладів освіти і педагогічних працівників (із питань планування та визначення траєкторії їхнього професійного розвитку; проведення атестації, стажування, забезпечення супервізії, наставництва; розроблення документів закладу освіти; інклюзивного навчання) в асинхронному та синхронному режимах за допомогою засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Інтернет;
- застосовувати різні стилі взаємодії, методики усвідомленого й емпатійного слухання та ненасильницької комунікації у спілкуванні з педагогічними працівниками, залежно від ситуації для досягнення поставлених цілей;
- використовувати різні форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників Центру, використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій;
- добирати доцільні методи взаємодії з педагогічними працівниками, які враховують їхні індивідуальні особливості й потреби, сприяють розвитку вмінь здійснювати рефлексію педагогічної діяльності, вмінь критично оцінювати процес професійного становлення, самостійно керувати професійним розвитком;
- розвивати у працівників Центру вміння аналізувати результати анкетувань педагогічних працівників із метою визначення їхніх потреб у професійному розвитку;

- розвивати у працівників Центру вміння узагальнювати та поширювати інформацію з питань професійного розвитку педагогічних працівників;
- розвивати у працівників Центру вміння координувати діяльність професійних спільнот педагогічних працівників;
- дотримуватися вимог щодо захисту персональних даних та охорони прав інтелектуальної власності.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- налагодження взаємодії учасників освітнього процесу на засадах відкритості та толерантності; забезпечення роботи в команді, співробітництва з колегами, налагодження соціальної взаємодії всіх учасників освітнього процесу;
- значущості громадського нагляду (контролю);
- налагодження комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки учнів в освітньому процесі, створення комфортних умов для їх навчання;
- прозорості та відкритості інформаційної політики закладу освіти;
- розбудови безпечного освітнього середовища;
- формування системи охорони дитинства;
- фасилітації здорового способу життя;
- розбудови системи охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу.

3.2. Варіативна складова модуля

3.2.1. Управлінські та методичні аспекти організації дистанційного навчання

Тема 1. Упровадження технологій дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти

Нормативно-правове забезпечення дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти. Особливості впровадження технологій дистанційного навчання.

Тема 2. Платформи для організації дистанційного навчання

Вибір платформ для організації безпечної роботи онлайн. Режими роботи, можливості, переваги систем дистанційного навчання.

Найпопулярніші СДН (Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle).

Особливості роботи у профілях користувачів: адміністратор, вчитель, учень.

Алгоритм роботи з сервісом Google Classroom як найбільш використовуваного сервісу.

Тема 3. Створення якісного дистанційного курсу

Дистанційний курс. Налаштування середовища дистанційного навчання. Створення, поширення та класифікація навчального контенту. Елементи дистанційного курсу. Особливості організації навчальних занять у формі відеоконференцій з використанням різних програмних продуктів та пристроїв. Онлайн-сервіси, які можна використати при підготовці дидактичних матеріалів. Поради та рекомендації щодо створення якісного дистанційного курсу в контексті компетентнісного підходу.

3.2.2. Розвиток здатності працівника центру професійного розвитку педагогічних працівників до навчання впродовж життя

Тема 1. Самоменеджмент керівника закладу освіти

Самотивація, саморозвиток, самореалізація працівника центру професійного розвитку педагогічних працівників. Використання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти. Ефективні способи їх здійснення.

Тема 2. Умови й ресурси професійного розвитку впродовж життя

Проектування власного професійного розвитку, індивідуальний план професійного розвитку. Особливості створення і функціонування професійних спільнот, механізми їхньої підтримки. Професійні онлайн-спільноти та електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя. Цифрові сервіси для планування власного професійного розвитку.

3.2.3. Фандрейзинг: пошук ресурсів для організації освітніх проєктів

Тема 1. Основи фандрейзингу та стратегії пошуку ресурсів

Вивчення основних понять у фандрейзингу. Розгляд стратегій та методів пошуку ресурсів для організації освітніх проєктів. Аналіз успішних прикладів фандрейзингових кампаній закладів освіти. Комунікація та взаємовідносини з донорами.

Тема 2. Вивчення основних принципів ефективної комунікації з потенційними та поточними донорами

Розробка стратегій залучення та утримання донорської бази. Тренінги з навичок переконливого ведення переговорів та підготовки презентацій для залучення фінансової підтримки.

Тема 3. Інноваційні підходи у фандрейзингу для освітніх проєктів

Огляд сучасних трендів та інновацій у фандрейзингу. Розробка та впровадження креативних стратегій залучення ресурсів, ураховуючи використання соціальних мереж, краудфандингу, благодійних заходів тощо. Аналіз впливу цифровізації на фандрейзинг та можливостей його використання для збільшення фінансової підтримки освітніх проєктів.

3.2.4. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників

Тема 1. Цифрова освіта: моделі, технології, практика

Технологічно-орієнтований підхід в освітньому процесі як актуальний напрям модернізації системи освіти. Основні науково-методичні та практичні підходи до впровадження нових технологій в умовах розвитку цифрового суспільства. Роль інноваційних технологій у вдосконаленні освітнього процесу.

Тема 2. Віртуальна та доповнена реальність як технології цифрової освіти

Доповнена реальність у STEM-освіті: переваги та виклики. Особливості застосування AR/VR технологій в освіті. Мобільні додатки, онлайн-заняття та віртуальна реальність як новітні освітні технології.

Тема 3. Цифрові інтерактивні платформи

STEM-освіта в контексті цифрової трансформації. Інноваційні можливості цифрових інтерактивних платформ у STEM-освіті. Формування системи базових знань, практичних умінь і навичок систематичного та логічного застосування цифрових інструментів, інтерактивних платформ та цифрових технологій у професійній діяльності.

Очікувані результати за варіативною складовою фахового модуля 3.2. охоплюють:

Знання й розуміння:

- нормативно-правового забезпечення дистанційного навчання;
- особливостей та відмінностей організації освітнього процесу в умовах відкритої освіти за допомогою дистанційних платформ;
- ефективних методик та способів здійснення самомотивації, саморозвитку, самореалізації, використання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти;
- особливостей створення і функціонування професійних спільнот, механізми їхньої підтримки;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- розуміння основних принципів та методів фандрейзингу;
- законодавчі аспекти в галузі охорони праці;
- соціально-економічне значення охорони праці;
- сутності і значення STEM-технологій для розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- особливостей сучасних STEM-технологій та спроможність аналізувати STEM-засоби.

Уміння:

- використовувати цифрове освітнє середовище для навчання, моніторингу та контролю його якості, залучати до розбудови цифрового освітнього середовища зацікавлених осіб та організації;

- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;
- системно застосовувати в управлінській діяльності нові знання з педагогіки, психології, управління персоналом та інші;
- визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя;
- аналізувати можливості професійного розвитку керівних кадрів закладу освіти з урахуванням напрямів управлінської діяльності, індивідуальних запитів та потреб, створювати організаційно-педагогічні умови для їхнього професійного розвитку;
- розробляти ефективні фандрейзингові стратегії, відповідно до потреб та цілей освітніх проєктів;
- здійснювати профілактико-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності;
- організовувати безпечне освітнє середовище;
- організовувати освітню діяльність із застосуванням STEM-технологій та STEM-засобів;
- поєднувати різні форми, методи та прийоми роботи при організації проєктної діяльності.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов'язаних із використанням цифрових технологій,
- самомотивації і самореалізації;
- взаємодії із професійними спільнотами й асоціаціями, аналізу та рефлексії власного професійного розвитку; визначення умов і ресурсів професійного розвитку впродовж життя;
- життя і здоров'я є найбільшою цінністю для людини;
- дотримання правил безпеки праці – запорука здоров'я людини й частина її культури;
- здатність до застосування STEM-технологій та STEM-засобів під час проведення різних форм навчальних занять у контексті цифровізації освітнього процесу;
- готовність до реалізації загальнопрофесійних потреб особистості засобами STEM-технологій;
- готовність самостійно впроваджувати STEM-проєкти в практику освітньої діяльності.

Рекомендовані джерела

1. Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
2. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
3. Азаренкова Г.М., Борисенко І.І. Фінанси: Практикум: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 279 с.
4. Академічна доброчесність у середній школі: методичні рекомендації. URL: <https://tinyurl.com/chesnist>
5. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. *Директор школи*. 2018. № 23-24, С. 10-20.
6. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDs>
7. Алексеєнко В. Роль малого бізнесу в економіці України. *Економічний вісник університету: зб. наук. праць*. 2009. Вип. 13, С. 21-23.
8. Андрущук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2016. № 2 (86), С. 13-16.
9. Андрущенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104), С. 67-73.
10. Андрущенко Т.К. Розвиток рефлексивної компетентності педагога: теорія і практика: наук.-метод. посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2022. 72 с.

11. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>
12. Безпека під час навчання: рекомендації щодо організації укриття. URL: <https://bit.ly/3YITGVN>
13. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. № 8-9, С. 9-14.
14. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г. Васильців та ін. Київ: Знання, 2013. 207 с.
15. Біломістна І.І. Фінанси: збірник тестових завдань. Харків: ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
16. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3BypwoI>
17. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4, С. 12-17.
18. Боднар О.С., Горішна О.М. Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії управління змінами в освіті у філософсько-соціальному аспекті. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія: Педагогіка. 2020. Вип. 8 (15). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/191>
19. Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
20. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
21. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
22. Бузько В.Л. Інтегральна педагогічна технологія на уроках фізики: *збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми природничо-математичної освіти в середній і вищій школі»*. 2014. С. 160-162.
23. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
24. Василенко І.Ю. Тренінг розвитку творчого мислення. *Обдарована дитина*. 2004. № 5, С. 52-55.
25. Вовняко Т.С. Розвиток творчих здібностей. Заняття з елементами тренінгу з підлітками. *Психолог*. 2015. № 9-10, С. 27-28.
26. Вознюк О.В., Дубасенюк О.В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
27. Волківська Д.А. Сучасні підходи до визначення лідерства. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 115, С. 45-47.
28. Воронова С.В. Коуч-технологія для директора школи. *Управління школою*. 2018. № 31-33, С. 80-94.
29. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посіб. / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
30. Гайдученко С.О. Мотивація персоналу. Харків: ХНУМГ, 2013. 111 с.
31. Галузяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2008. № 4, С. 17-25.
32. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія: Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
33. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3, С. 23-30.
34. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 2, С. 260-264.
35. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
36. Гоулман Данієл, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. В. Глінка. 3-тє видання. Київ: Наш Формат, 2021. 288 с.
37. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>

38. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2007. № 6, С. 38-41.
39. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи: матеріали науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ». URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
40. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
41. Дардан Т.С. Комплексні, інтегровані уроки як засіб розвитку креативності школярів. *Обдарована дитина*. 2013. № 5, С. 17-21.
42. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
43. Державний стандарт базової загальної освіти: Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
44. Деякі питання організації та проведення супервізії: Наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
45. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
46. Діброва А. Розвиток креативності на різних етапах навчання. *Психолог*. 2015. № 7-8, С. 4-11.
47. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан та ін.; за заг. ред. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
48. Ділова активність: методичний посібник з дидактичним наповненням для вчителів, вихователів, класних керівників (загальний ресурс) / за заг. ред. П. Гнуса. Львів, 2001. 192 с.
49. Дубицкий А.Е., Семенов І.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
50. Думанська Г. Як чудово мислити. Заняття з елементами тренінгу для учнів 4-х класів. *Психолог*. 2015. № 3, С. 14-15.
51. Дуткевич Т.В. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 194 с.
52. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи): посібник / О.В. Богомолець та ін.; за ред. О.В. Богомолець, Г.Г. Роштіна. Київ: Юстон, 2016. 211 с.: іл.
53. Екстрена медична допомога / за ред. Г.Г. Роштіна. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
54. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків: ВГ «Основа», 2009. 176 с.
55. Етика ділових стосунків: навчальний посібник / О.Й. Лесько та ін. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
56. Етика ділового спілкування / Т.Б. Гриценко та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
57. Етика ділового спілкування: навч. посібник / В.Г. Воронкова та ін. Київ: Магнолія, 2006, 2019. 312 с.
58. Євтух М., Пінковська Е., Черкашина Т. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. для педагогічних працівників. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
59. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: підручник. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
60. Єгорова Є.В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. *Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України*. 2006. Вип. 30, С. 350-360.
61. Єльнікова Г. Управлінська культура керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Управлінська компетентність*. 2005. № 7, С. 102-109.
62. Зайченко О. Творчі здібності молодших школярів. Розвивальні заняття. *Психолог*. 2014. № 20, С. 12-20.
63. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.

64. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. 2021. Т. 2, С. 95-98.
65. Зубенко Л.Г., Немцов В.Д. Культура ділового спілкування: навч. посіб. Київ: «Ексоб», 2002. 200 с.
66. Зусін В.Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
67. Ілліна О.В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя в історії педагогічної думки. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. 2018. № 24, С. 63-66.
68. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
69. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посібник. Київ, 2018. 174 с.
70. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: монографія / за заг. ред. Г.Л. Єфремової. Суми: вид-во «СумДПУ імені А.С. Макаренка», 2020. 444 с.
71. Інновації, що приносять результат / упоряд. Т.М. Загорулько. Харків: Основа, 2016. 158 с.
72. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
73. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-укл.: О. Пометун, Т. Пироженко. Київ: АПН, 2002. 136 с.
74. Інформаційні матеріали на тему психологічної допомоги для дітей та дорослих в часі війни. URL: <https://k-s.org.ua/coping-war/>
75. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для Директора. 2005. № 9-10, С.4-10.
76. Калошин В.Ф. До навчання творчого мислення. *Управління школою: основа професійного зростання*. 2015. № 19-21, С. 68-73.
77. Калошин В.Ф. Філософське ставлення до стресу: психологічний практикум. *Управління школою*. 2017. № 46, С. 90-94.
78. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Київ, 2015. 60 с.
79. Клокар Н.І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. *Вісник післядипломної освіти*. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35), С. 94-109.
80. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття: матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.
81. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців: посіб. URL: <https://bit.ly/37kGdnf>
82. Коберник О.М. Проєктивна педагогіка і національна школа. *Шлях освіти*. 2006. № 7, С. 7-9.
83. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
84. Коваль А.П., Культура ділового мовлення: писемне та усне ділове спілкування. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ, 1997. 280 с.
85. Ковбасюк Ю.В. Державне управління: підручник: у 2 т. Київ, Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
86. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, №34-35, ст.458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
87. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
88. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujpsL>

89. Коноваленко Ю. Тьютори, Едвайсери, Коучі, Фасилітатори, Ментори, Наставники – розбираємось хто це. 2017. URL: <https://bit.ly/3UjIRjX>
90. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
91. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
92. Копильчук В. Інтегровані уроки як засіб підвищення якості знань учнів. URL: <http://itcm.comp-sc.if.ua/2018/kopylchuk.pdf>.
93. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3 (28), С. 117-129.
94. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 2, С. 85-89.
95. Котлер Ф, Карен Ф.А. Фокс Стратегічний маркетинг для навчальних закладів. Київ: УАМ, Вид. Хімджест, 2011. 580 с.
96. Кочкурова О.В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Серія 12. 2019. Вип. 25 (49), С. 200-205.
97. Кремень В.Г. Світ знання: людина, наука, освіта. Київ: Знання України, 2016. 87 с.
98. Кубрак О.В. Етика ділового повсякденного спілкування. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с.
99. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело педагогічної майстерності*. 2008. № 2, С. 32-37.
100. Культура спілкування: навч.- метод. посібник / Ф.С. Арват та ін. Київ: ІЗМН, 1997. 328 с.
101. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM> .
102. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. *Рідна школа*. 2017. № 11-12, С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
103. Лісова Н.І. На засадах нової української школи: довірча взаємодія, цінності, демократична форма управління. *Slovak international scientific journal*. 2018. № 15 (Vol.2), С. 13-16.
104. Лукіянчук А.М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець–Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. 2010. Вип. 6, С. 370-381.
105. Любчак Н.М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 122, С. 144-150.
106. Любченко Н.В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. *Вісник післядипломної освіти*. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31), С. 65-81.
107. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків: ВГ «Основа», 2008. 320 с.
108. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. *Психолог*. 2005. № 1, С. 19-22.
109. Манько В.А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2006. Вип. 25, С. 102-106.
110. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. *Початкова освіта*. 2011. № 32 (608), С. 3-5.
111. Маркозова О.О. Навчання впродовж життя – необхідна передумова досягнення життєвого успіху людини. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2016. № 2 (29), С. 198-205.
112. Маршалл Розенберг. Ненасильницьке спілкування. Мова життя. Харків: Ранок, 2020. 263 с.

113. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. *Вісник Книжкової палати*. 2004. № 8, С. 13–17.
114. Меморандум співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками. URL: <https://bit.ly/3zxHqYt>
115. Менеджмент освітньої організації. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
116. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. *Психологія і особистість*. 2015. № 1 (7), С. 162-173.
117. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
118. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
119. Мойсеюк Неля. Педагогіка. URL: <https://bit.ly/3z9M8cc>
120. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 2-15.
121. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. *Психологія і суспільство*. 2016. № 1, С. 96-112.
122. Москальова А.С. Роль саморегуляції в подоланні професійних криз керівниками загальноосвітніх навчальних закладів. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інст-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України* / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. 2012. Вип.34. Т. 1, С. 197-201.
123. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект / Е. Лоулер та ін. Київ, 2017. 160 с.
124. Навчаємо мислити критично: посібник для вчителів / авт.-укл.: О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Дніпро: ЛПРА, 2016. 144 с.
125. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
126. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень *За медичні права*. Квітень 2011. № 4, С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
127. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
128. Новак В.О., Мостенська Т.Л., Ільєнко О.В. Організаційна поведінка: підручник. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
129. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні: посіб. для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О.М. Отич та ін.; за заг. ред. О.М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗЗСО «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
130. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
131. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4, С.36-42.
132. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. Ел.фахове видання *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 1-53. Київ, 2 7-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
133. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях: навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В.С. Тарасюк та ін.; за ред. В.С. Тарасюка. Вінниця: Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
134. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: монографія / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ: Педагогічна думка, 2012. 272 с.
135. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
136. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYTQA>
137. Палеха Ю.І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
138. Палько Т.В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т. 1. Вип. 41, С. 163-168.

139. Пантелюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ: ЦУЛ, 2020. 224 с.
140. Патрік Сміт, Атле Дирегров, Вільям Юле. Діти та війна. Навчання технік зцілення. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. 108 с.
141. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=340>
142. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
143. Підприємництво для школярів. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/pidpriemnictvo-dla-skolariv-modul-3>
144. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос / пер. з англ. Д. Кожедуба. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
145. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 32, С. 367-372.
146. Побірченко Н.А. Психодіагностика професійної ідентичності майбутніх вчителів: методичні рекомендації. Київ: БЦФ ТОВ «Дельфін», 2010. 45 с.
147. Повстин О.В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf.
148. Податковий кодекс Україн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
149. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
150. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч.-метод. посібник. Київ: Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
151. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 104 с.
152. Пометун О.І., Сущенко І.М. Основи критичного мислення: метод. посіб. для вчителів. Дніпро: ЛІРА, 2016. 156 с.
153. Пономаренко В., Воронцова Т., Сакович О. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ». URL: <http://surl.li/dwuik>
154. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування): наказ МОН України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за №111/34394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
155. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти: навч. посібник. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
156. Поченчук Г.М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. Економіка і суспільство. 2017. № 13, С. 119-120.
157. Правило кисневої маски для педагогів: практичні вправи для відновлення в травматичних обставинах від Тетяни Тимошенко. URL: <https://bit.ly/3uydYxV>
158. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
159. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, Наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
160. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
161. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 №2628-III (зі змінами). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001. № 49 ст. 259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

162. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
163. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ від 09.01.2014 №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
164. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>
165. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти України від 17.09.2021 №568-21. URL: <https://bit.ly/3zyhrA1>
166. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
167. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН від 19.02.2021 №235. URL: <https://bit.ly/3C7tkvQ>
168. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти : Наказ МОН від 12.10.2022 № 905. URL: <https://bit.ly/3vgA4Fe>
169. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
170. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
171. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
172. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
173. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
174. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
175. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
176. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України від 23.12.2020 р. № 2736-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
177. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
178. Пучков І. Використання змішаного навчання при підготовці вчителів початкових класів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 1 (13), С. 260-264.

179. Пушкарьова Т.О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
180. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
181. Рашевська Н. Змішане навчання як психологічна педагогічна проблема. *Вісник Черкаського університету*. Серія: «Педагогічні науки». 2010. Вип. 191. Ч. IV, С. 89-96.
182. Резван О.О. Шляхи вдосконалення професійної рефлексії вчителів проєктних класів «Інтелект України». *Рідна школа*. 2016. № 4, С. 65-69.
183. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти / М.В. Бобровський та ін. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
184. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2016. 258 с.
185. Розвиток творчої обдарованості дітей шкільного віку. *Шкільний психолог*. 2001. № 11, С. 7.
186. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.
187. Руденко І.М. Психологічні техніки емоційної саморегуляції для учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи: посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОР ЧОР», 2022. 57 с.
188. Рябова З.В. Наукові основи маркетингового управління в освіті: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2013. 268 с.
189. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник. Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
190. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
191. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / укладач А.В. Аносова; за заг. ред. Е.А. Пінковської, Т.В. Черкашиної. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 152 с.
192. Сеїтосманов А., Фасоля О. Нова школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. Київ, 2017. 128 с.
193. Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи: методичні рекомендації. Київ, 2019, 47 с.
194. Сенге П. П'ята дисципліна: мистецтво і практика організації, котра самонавчається. Київ: Олімп-бізнес, 2011. 408 с.
195. Сенчина Н.Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
196. Сікора Я. Інтеграція електронного навчання і дистанційних освітніх технологій в навчальний процес ВНЗ. *Актуальні питання сучасної інформатики*. 2023. № 3, С. 92-95.
197. Сінопальнікова Н.М. Філософський аспект педагогічної інтеграції *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. 2008. Вип. 29, С. 78-81.
198. Скиба М. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://bit.ly/30xzdEL>
199. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
200. Скрипник М.І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik. Київ, 2016. 231 с.
201. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції*. Житомир. 2017. С. 21-29.
202. Спрощене оподаткування – загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.

203. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 3, С. 178-190.
204. Степаненко О.О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. *Педагогічні науки*. 2018. С. 198-204.
205. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія. Київ: НІСД, 2011. 336 с.
206. Стратегія фінансової грамотності. Національний банк України. URL: <https://bit.ly/3POU8Im>
207. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 15-21.
208. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: poradnik для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
209. Супрунець Т.А. Аксиоматичні ядра головних соціологічних підходів стосовно довіри та довірчих відносин. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2013. Вип. 13, С. 43-55.
210. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: «Рад. школа», 1976. Т. 2. Сто порад учителю. С. 600–601.
211. Татенко В.О. Лідер XXI. Lider XXI. Соціально-психологічні студії. Київ: Видавничий дім «КОРПОРАЦІЯ», 2004. 182 с.
212. Теорія і практика формування лідера: навч. посіб. / О.Г. Романовський та ін. Харків, 2017. 100 с
213. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В. Кухаренко та ін.; за ред. В. Кухаренка. Харків: Міськдрук, 2016. 284 с.
214. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція. Київ: Вид. СЛОВО, 2020. 136 с.
215. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А. та ін.; наук. ред., передм. О.І. Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
216. Тимошко Г.М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. *Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр.* 2011. Вип. 3 (16), С. 14-16.
217. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти. 2015. Вип. 83. Ч. 2, С.102-107.
218. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад.: Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В. Київ, 2018. 6 с.
219. Типові освітні програми. URL: <https://bit.ly/3EW5dlM>
220. Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія. Київ: Педагогічна думка, 2021. 160 с.
221. Уварова А. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
222. Удовицька Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). *Вища освіта України*. 2013. Вип. 31. Т. VIII (50), С. 407-416.
223. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навчальний посібник. Вінниця, 2018. 196 с.
224. Управлінське лідерство: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. В.В. Толкованова. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. 600 с.
225. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник. Київ, 2019. 272 с.
226. Фінансова просвіта. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/finansova-prosvita>
227. Фінансовий сенсей. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/finansovyy-sensey>
228. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2010. Вип. 34, С. 133-139.

229. Хіміч О.П. Розвиток творчих здібностей особистості. *Педагогічна майстерня*. 2015. № 2, С. 43-47.
230. Хобзей П. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
231. Цуркан Т.Г., Красій Н.Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 10 (54), С. 313-318.
232. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидання, 2012. 224 с.
233. Черкашина Т.В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 162 с.
234. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. *Молодь і ринок*. 2012. № 12, С. 136-139.
235. Чмут Т.К., Чайка Т.Л. Етика ділового спілкування: навчальний посібник. Чернігів: Знання, 2007. 204 с.
236. Швець Т. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. 2018. URL: <https://bit.ly/3irvxgm>
237. Шевченко І.А. Розвиток фахової компетентності вчителів природничих дисциплін у післядипломній педагогічній освіті: метод. посіб. Вінниця: КВНЗ «ВАНО», 2016. 96 с.
238. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
239. Штомпка П. Доверие в эпоху глобализации. *Социальная политика и социология*. 2006. № 4, С. 8-15.
240. Шуневич О.М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті. *Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції*. 2018. С. 219-224.
241. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>
242. Щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про повну загальну середню освіту»: лист МОН від 08.04.2020 №1/9-201. URL: <https://bit.ly/3wlUDiR>
243. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. *Шкільний світ*. 2007. № 23-24, С. 19-35.
244. Ясинська Н.А. Управління особистими фінансами: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 352 с.
245. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ, 2019. 168 с.